

THESIS XVI.

Declaratur ratio formalis, qua sacrificium Missae sit sacrificium verum ac proprium.

« Quamvis ex mystica sanguinis effusione, de qua diximus, praeclare intelligatur forma sacrificii relativi, si est verum sacrificium, non tamen ex ea per se spectata satis intelligitur, quomodo Eucharistiae celebratio in se ipsa sit verum et proprium sacrificium. Putamus ergo cum Cardinali de Lugo plurimisque deinceps theologis, internam sacrificii formam in eo esse, quod Christus magnus sacerdos per ministerium sacerdotum eius nomine offerentium, corpus et sanguinem suum sub speciebus panis et vini constituit secundum quandam sanctissimae suae humanitatis a functionibus et rationibus existendi connaturalibus exinanitionem ad statum cibi ac potus. Haec enim sententia ex comparatione modi existendi sacramentalis cum communi sacrificii notione, ex ss. Patrum doctrina, atque ex formulis liturgicis non paucis quoad rem ipsam facile colligitur, et quoad ipsum etiam modum loquendi a christiana antiquitate non est aliena. »

I. Proponemus primum opiniones theologorum, quae celeberrimam aliquam habent, ut si cui una aut altera earum probetur, in ea conquiescat; neque enim quemquam in sententiam quam defendemus, pertrahendi animus est, sed tantummodo proponendi rationes, ex quibus illa rite examinari et prudenter aestimari possit.

1°. Gabriel Vasquez disp. 220. c. 3. explicat notionem sacrificii in genere, quae ergo cuiusque speciei sacrificii convenire deberet. Ex parte significationis, quam ipse appellat formam (nos diximus formam metaphysicam supra p. 312.); propriam rationem sacrificii ait esse, ut significet Deum auctorem vitae et mortis; hanc vero significationem debere inesse rei alicui, non autem verbis solummodo. Ut porro revera talis significatio rei insit, concedit, requiri ex parte materiae (rei oblatae) immutationem, qua sola apte significatur illud absolutum dominium in vitam et mortem (1). Unde triplicem constituit definitionem sacrificii

(1) « Omnipotentia Dei ad conservandum et destruendum omnia immutatione rei, quae offertur, recte denotatur, ut sine illa apte significari non possit » ib. n. 25.

in genere; primam ex parte significationis seu formae (metaphysicae): « sacrificium est nota existens in re (h. e. signum constitutum non in verbis sed in se, signum reale non verbale), qua profiteamur Deum auctorem vitae et mortis. » Altera definitio Vasquezii est ex parte materiae seu rei oblatae: « sacrificium est res, quae per sui immutationem Deo offertur. » Porro si respicitur in recto actio, qua offertur (quam nos diximus formam physicam supra l. c.), tertiam statuit definitionem: « sacrificium est mutatio rei, quae Deo offertur » ibid. n. 25. Has definitiones (a quibus minime nos dissentire, patet ex dictis thesi II. p. 309.), Vasquez proponit velut sacrificii in genere; interim tamen significat n. 25. mutationem rei oblatae non requiri in sacrificio relativo, quod sit commemoratio sacrificii absoluti; hoc autem ipso negat, suam definitionem ex parte actionis sacrificiae comprehendere quamvis speciem sacrificii, et proinde negat esse genericam. Quando deinde declarat disp. 222. c. 7. et 8. formalem rationem sacrificii eucharistici, eam in hoc unice constituit, quod corpus et sanguis Christi ita fit praesens, ut repraesentet sacrificium in cruce oblatum eiusque sit commemoratio. « Nam, inquit, commemoratio mortis Christi futurae, qualis fuit in consecratione facta in postrema coena, aut mortis praeteritae, qualis fit a quolibet sacerdote post mortem Christi consecrante, eo ipso quod mortem Christi repraesentat et quasi praesentem eam facit, denotat Deum auctorem vitae et mortis, ac si tunc Christus in honorem Dei reipsa occideretur. » Unde non secus ac si ab omnibus admitti deberet, in commemoratione sacrificii veri esse talem agnitionem supremi dominii in vitam et mortem, qualis requiritur ad verum sacrificium, sine alia probatione concludit: « commemorativum sacrificium sine rei oblatae immutatione esse potest, tametsi ad essentiam sacrificii absoluti necessaria sit, eo quod ratio formalis sacrificii, quae est significatio non in verbis sed in rebus, qua denotatur Deus auctor vitae et mortis, sine tali immutatione in sacrificio commemorativo reperitur » ib. c. 8. n. 65.

Hanc opinionem multis argumentis refutatam videre potes apud Card. de Lugo disp. 19. sect. 4. n. 57. sqq. et

vehementius apud Card. Cienfuegos (Vita abscond. disp. 5. sect. 1. n. 4. sqq.), qui eam putat repugnare Concilio Tridentino sess. XXII. can. 3. « Concilium, inquit Cardinalis, proscribit dicentes sacrificium altaris esse nudam commemorationem sacrificii in cruce peracti. Sed opinio Vasquez et sequacium contendit, iuge sacrificium esse nudam commemorationem sacrificii cruenti, tametsi eo ipso sit verum sacrificium per hoc solum, quod sit pure nudeque commemorativum sacrificii crucis, licet nihil aliud exerceat circa hostiam (victimam) praesentem. Ergo proscripta videtur reipsa in Tridentino. » Haec censura certe nimia est; neque enim Concilium aliud proscribere voluit, quam haeresim, quae ita affirmat, celebrationem Eucharistiae esse nudam commemorationem sacrificii crucis, ut neget eam esse verum et proprium sacrificium. Est tamen notatu dignum, quod, si Vasquezii sententia vera esset, Lutherani admittententes realem praesentiam et commemorationem ac repraesentationem sacrificii in cruce peracti, concedentes etiam, hoc sensu latiori posse Eucharistiam dici sacrificium (1), viderentur reipsa admittere totum, quod constituit verum ac proprium sacrificium, et ita ad hoc caput, quod spectat, videretur controversia esse magis de nomine, quam de re ipsa. Hoc autem certe nemo catholicus dixerit. Verbis paulo acrioribus more suo Card. Cienfuegos l. c. hanc rationem urget. « Haec opinio (Vasquezii) frequenter deseritur et non infrequenter carpitur, et quidem summo iure, quoniam illa viam planam sternit haereticis, omne verum et proprium sacrificium ab altari arcentibus, tametsi agnoseant

(1) « Actio coenae Dominicae, inquit Kemnitius, veteribus vocatur sacrificium, oblatio, immolatio, quia coena Dominica celebratur et usurpatur in memoriam seu commemorationem unici sacrificii Christi in cruce semel peracti » (Examen Conc. Trid. T. III. mihi p. 153. seq.). Bellarminus de hac Kemnitii doctrina ita scribit: « Addit quarto sacrificii acceptionem pro sacrificio commemorativo, id est pro ea re, quae fit in memoriam sacrificii crucis... Videtur eam admittere, ut possit eludere loca Patrum, in quibus Missa dicitur sacrificium. Ceterum ea acceptio plane arbitraria et conficta est; nam nec Scriptura nec Patres sacrificium appellant id, quod est solum figura vel commemoratio sacrificii » Bellarmin. l. V. c. 2.

et praedicent veram commemorationem sacrificii cruenti ibidem ad vivum iugiter repraesentari, sive per mysticas benedictiones panis et vini divisim factas et verborum energiam mortis Christi Domini significativam iuxta illos, qui praesentiam realem Christi Domini impia contentione aversantur, sive per veram consecrationem ponentem Christum Dominum sub utraque specie iuxta Lutheranos, ut ex terminis planum est. » Sicut severum hoc iudicium Cardinalis nolumus nostrum facere, potest enim multipliciter contra illud excipi; ita etiam minus probare valemus sententiam eorum theologorum, qui Vasquezii opinionem eo nomine commendant, quod sit facilior et eâ admissâ Protestantibus iam nihil habeant, cur in Missa verum sacrificium offerri negent. Quaeratur primum de veritate et tum demum de facilitate, quam ceterum ego quidem in hoc explicandi modo *ad intelligendam proprietatem sacrificii* nullam video, sed potius video difficultatem maximam.

Sane a) sacrificium proprie dictum non quocumque modo est realis protestatio supremi dominii Dei seu, ut Vasquez loquitur, nota realis supremi dominii in vitam et mortem, sed modo determinato, scilicet per rei immutationem et saltem morali aestimatione aequivalentem destructionem, quod Vasquez ipse de sacrificio absoluto fatetur et contendit. Atqui hoc concesso per relationem ad sacrificium absolutum eiusdemque repraesentationem poterit quidem oriri aliqua supremi dominii protestatio, sed non protestatio propria sacrificio. Ergo non potest intelligi ratio sacrificii ex sola repraesentatione sacrificii absoluti. Longe enim aliud est, quod hic et nunc per rei destructionem fit professio et protestatio supremi dominii et absolutae nostrae dependentiae, in quo propria ratio sacrificii distinguens ab omnibus aliis actibus religiosis sita est; et aliud est, quod solum repraesentatur talis agnitio supremi dominii alibi per rei destructionem facta.

b) Quando dicitur *sacrificium relativum*, duo dicuntur; esse scilicet illud primo in se verum sacrificium, deinde autem referri ad aliud. Quatenus est verum sacrificium non differt a sacrificio absoluto, sed unice eo, quod unum refertur, alterum non refertur ad aliud sacrificium. Utrum

ergo sacrificium sit absolutum an relativum, perinde omnino est respectu notarum essentialium ad rationem *veri sacrificii*, istae igitur notae si desint in relativo, poterit illud esse aliquod aliud signum, alius actus repraesentans sacrificium absolutum, sed non poterit esse *verum sacrificium*. Nihil refert conditio, quam postulant Vasquez et eius sequaces, quod scilicet debeat repraesentatio fieri in illa ipsa re, quae alibi oblata est sacrificio absoluto. Nam primo si sufficeret ad sacrificium relativum repraesentatio sacrificii absoluti alibi peracti, diversitas victimae non posset impedire rationem sacrificii relativi; sed solum efficeret, ut alia res offerretur sacrificio relativo, alia esset oblata sacrificio absoluto. Deinde identitas rei alibi oblatae vero sacrificio nihil confert ad veritatem sacificationis praesentis, nisi hic et nunc inducatur verus status victimae, qui sola repraesentatione sacificationis alibi factae certe non inducitur. Sic si Iephte et filia eius resurgerent, et in honorem Dei vellent repraesentare sacrificium olim oblatum (Judic. XI. 39.), non ideo in tali repraesentatione nulla esset nota sacrificii, ut recte animadvertit Card. de Lugo hic. c. 58. Denique omissis ceteris, quamvis verissima sit repraesentatio sacrificii cruenti per celebrationem Eucharistiae, reperitur tamen in ea etiam illud ipsum, quod in aliis omnibus sacrificiis constituit propriam rationem internam sacrificii, ut demonstrabimus; ergo in hoc debet constitui ratio, qua sit *verum sacrificium in se*; in illa vero repraesentatione solum continetur propria forma, qua est sacrificium *relativum*. Patres, quos citat Vasquez (disp. 222. c. 7.) pro sua sententia, nihil omnino aliud docent, quam quod in superiori thesi declaravimus, hoc scilicet incrementum sacrificium esse relativum ad sacrificium cruentum in cruce peractum; at quam fallaciter inde concludatur, in ipsa hac relatione a Patribus reponi rationem internam, ex qua sit verum et proprium sacrificium in se, ex dictis satis constat. Quatenus igitur sententia Vasquezii docet, sacrificium eucharisticum esse ex sua institutione essentialiter relativum ad sacrificium crucis, ea est verissima et

ab omnibus catholicis admittitur; sed est sententia supplenda per considerationem formalis rationis, qua constituitur proprie dictum *sacrificium in se*. Eodem fere modo sentiendum esse putamus de doctrina Lessii aliorumque, quae non est omnino eadem ac Vasquezii. Docent enim illi, rationem sacrificii propriam in eo esse, quod vi verborum seorsum ponitur corpus Christi sub una specie et sanguis Christi sub altera. Non obstat veritatis huius sacrificii, inquit Lessius, quod non fit re ipsa separatio sanguinis a carne, quia id est quasi per accidens propter concomitantiam partium. Nam quantum est ex vi verborum fit vera separatio, et sub specie panis solum ponitur corpus non sanguis, sub specie vini solus sanguis non corpus. Et hoc sufficit ad rationem huius sacrificii, tum ut sit verum sacrificium, fit enim circa hostiam, dum si est ponitur, sufficiens mutatio, qua protestemur Deum habere supremam in omnia potestatem; tum ut sit sacrificium commemorativum repraesentans nobis sacrificium crucis et mortem Domini de Perfect. div. XI. XII. c. 13. n. 97.

Hanc doctrinam equidem libenter admitterem, si omnia elementa complecteretur, quae in Eucharistia ad veram rationem sacrificii et ad statum victimae constituendum concurrunt, et si non aliqua contineret magis ex necessitate ad probandam opinionem quam ex rei veritate dicta. Itaque a) non est verum, quod dicitur: «vi verborum fit vera separatio»; verba enim hoc est *corpus meum*; non sunt *excludentia* sanguinem et animam et vitam, sed *significant* quidem corpus tantummodo abstrahendo a statu, in quo realiter est cum suo sanguine et cum anima et vita, attamen *demonstrant* corpus tale, quale tum est, quando verba pronuntiantur, adeoque corpus in sua reali perfectione cum suo sanguine et anima et vita (vide de Sacram. Euch. th. XI. p. 155-157.). Secus enim si verba essent *excludentia*, vel separatio deberet realiter fieri, vel verba non essent vera, quod utrumque absit ut ullus christianus sentiat. Cum igitur verba efficiant quod significant, illa: «hoc est corpus meum» efficiunt praesentiam corporis, quod *explicite significant*; fit tamen praesens totus Chri-

stus, qui per verba « corpus meum » demonstratur. Pariter verba altera: « hic est sanguis meus, » efficiunt praesentiam sanguinis *explicite significati*; fit tamen pariter praesens totus Christus, qui est obiectum *demonstratum* verbis « sanguis meus. » Quod autem vi significationis verborum *distincte* efficitur praesens corpus ac sanguis sub diversis speciebus, et consequenter per necessariam concomitantiam sub utraque specie totus Christus, id quidem sufficit ad significandam et repraesentandam effusionem sanguinis in cruce; sed haec distincta positio sub diversis speciebus per se spectata, nisi aliquid addatur, nullam profecto inducit mutationem, et proinde etiam ex ea sola status victimae sub speciebus sacramentalibus intelligi non potest (Vide de Lugo disp. 19. sect. 4. n. 61.). Unde b) in hac sententia status, quem induit Christi corpus ac sanguis in Eucharistia, non secundum omnes suas rationes consideratur, ex quibus ratio victimae et proinde essentia sacrificii, *quomodo* sit, intelligi potest. Indicavit quidem Lessius ipse ibid. n. 95, intelligi sacrificium, « quatenus *per modum hostiae occisae* corpus et sanguis Christi in altari exhibentur, » sed hunc modum non explicuit, adeoque eius sententia supplenda est et ulterius declaranda.

3°. Commemoranda adhuc est explicatio Suarezii disp. 75. sect. 5. qui destructionem quidem aliquam creaturae concedit esse necessariam in sacrificio; sed destructionem rei principaliter oblatae, ait, fuisse solum in sacrificiis veteribus imperfectis, in nostro sacrificio perfecto esse potius productionem in honorem Dei factam rei principaliter oblatae, et destructionem solum esse panis et vini velut *termini a quo*. Omnino praeclara est comparatio inter vetera imperfecta sacrificia in lege servitutis, ubi victima destruebatur ad exprimendum supremum Dei dominium et reatum hominis peccatoris nondum expiatum, atque inter hoc nostrum sacrificium in lege gratiae et in testamento filiorum, ubi Christus ipse reproducit in statu victimae incruentae ad applicandam satisfactionem pro reatibus nostris iam praestitam (1). Sed declarandum manet, quis sit ille status vi-

(1) Quamdiu genus humanum lapsum conscientiam habebat peccati nondum expiati (Heb. X. 2. 3.), sacrificiorum omnium forma ex divina

ictimae incruentae, et quomodo Christus, formaliter in statu victimae constituatur sub speciebus panis et vini. Commemoratis iam sententiis, quae maiorem inter plures alias probabilitatem aliquam habent, mancae tamen sunt et supplendae, progredimur ad explicandam notionem propriam huius adorandi sacrificii ex sententia, quae a Cardinali de Lugo non certe primum proposita sed clariori in luce collocata nobis quidem praeferranda videtur.

II. Assumimus in primis ut certissimum, victimam in hoc sacrificio, seu rem quae offertur, esse ipsum corpus et sanguinem Domini, et proinde Christum ipsum, quatenus fit praesens sub speciebus panis ac vini. Unde etiam assumimus, essentiam ipsam actionis sacrificiae (sacrificii sensu activo) contineri consecratione, qua praesens sistitur corpus et sanguis Domini sub speciebus, atque adeo oblationem ipsam perfici secundum essentiam suam non aliis sive rebus sive verbis, quam quod per consecrationem praesens sistitur Christus sub speciebus in statu victimae. Christus enim in ultima coena corpus ac sanguinem suum et per hoc se ipsum obtulit vero sacrificio externo visibili non alia re vel aliis verbis, quam quod (ad agnitionem supremae maiestatis Dei, in attestationem coram Deo dependentiae absolutae rerum omnium, ac reatus humani generis, tunc redimendi nunc redempti sacrificio crucis) corpus et sanguinem suum, et per hoc se ipsum sistebat sub speciebus panis et vini in

institutione erat simpliciter rei oblatae destructio, et nominatim in sacrificiis praecipuis destructio vitae animalis per sanguinis effusionem, qua homines peccatores modo oculis patenti se mortis reos profiterentur. At vero iam expiato peccato per sanguinis Christi oblationem semel factam, institutum est sacrificium mundum in quadam productione divinae victimae in eo statu, quo apta esset et ordinata ad intimam cum redemptis unionem secundum modum visibilem quidem, sed tamen sola fide intelligibilem. Ipsa scilicet sacrificiorum diversitate Dei sapientia manifestat diversitatem legis utriusque, cui sacrificia respondet (Heb. VII. 12.). Illic Deus iratus, Deus vindex (אל שדי), lex in servitum generans, spiritus servorum; hic Pater misericordiarum, Deus totius consolationis, lex gratiae, spiritus filiorum; illic praevallet, quod est externum et carnale, hic quod est internum et spiritale; illic mors regnavit per unum, hic multo magis *in vita* regnabunt per unum Iesum Christum. Rom. V.